

SLOVENSKI

GOSPODAR.

~~~~~ List ljudstvu v pouk in zabavo. ~~~~~

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge tujemavstrijake dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto same 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 w.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Rokopis se ne vrača. Naznamkovana pisma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitive za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratno oglašje primeren popust. Inserati se sprejemajo do urede opoldne. — Nezaprte reklamacije se poštnine prosto.

Štev. 13.

V Mariboru, dne 30. marca 1905.

Tečaj XXXIX.

Volitev v okrajni zastop ptujski pred c. kr. upravnim sodiščem.

Lanskega leta vršile so se volitve za okrajni zastop ptujski. Stranka ptujskih meščanov ali Orničova stranka, združena z nekaterimi nemškimi grajščaki in slovenskimi kmetskimi odpadniki porabila je vsako sredstvo, da bi slovensko kmetsko večino iz okrajnega zastopa vrgla, na nje mesto pa posadila Orniča, ptujske meščane in razne grajščake. Ta stranka je prva v volilnem boju rabila sredstva, katera so bila do tistih dob pri nas neveljavna. O tem pa bode prilika še govoriti.

Danes hočemo naglašati le to dejstvo, da je c. kr. okrajno glavarstvo v Ptuj in c. kr. namestništvo v Gradcu imenovano stranko proti Slovincem povsod in najkrepkeje podpiralo, da pa so se slovenskim strankam delale vse le mogoče ovire, da teh pritožb niso marali uslišati niti v Ptuj, niti v Gradcu! Sramota bi bila, če bi bili slovenski možje krivice mirno prenašali, ako bi se ne bili v bran postavili za pravico! Priti je moralo do pritožb in prišlo je! Kar se ne da v Ptuj in v Gradcu doseči, poskusiti se mora pri najvišjih instancah Avstrije, na Dunaju! In tako so se tudi zaradi volitve v okrajni zastop ptujski že lani vložile razne pritožbe na c. kr. upravno sodišče na Dunaju.

Leto dni je minolo, predno je prišlo do razprave na Dunaju. Minoli petek, dne 24. marca t. l. razpravljalo je to najvišje sodišče v šesterih pritožbah, katere je osebno zastopal dr. Franc Jurtela, odvetnik v Ptuj, deloma kot volilec pritožitelj, deloma kot pooblaščenec drugih pritožiteljev. Upravno sodišče je ustreglo petim pritožbam, le eno je zavrnilo. Po dolgem boju se je pokazalo, da se je Slovincem delala krivica, ne pa Nemcem in nemčurjem, kakor so prej razni sleparji v enomer trdili! Razsodba c. kr. upravnega sodišča je spodnesla celi volitvi lanskega leta pravni temelj! Glasom te razsodbe se 15 %, oziroma 12 1/2 % popust pri pravem davku ne sme odračunati ali odtegniti nikomur, kadar se določa volilna pravica za volitev v okrajni zastop.

Vsled te razsodbe c. kr. upravnega sodišča dobilo bode zopet veliko število kmetskih posestnikov volilno pravico v skupini velikega posestva nazaj! To velja za okraj ptujski, to velja za vse druge okraje na Štajerskem! Dve leti in več trajala je borba, stala je mnogo dela in truda, povzročila je stroške! Hvala Bogu, da se je dosegel saj ta uspeh! Slovenski posestniki! Ne pozabite nikoli, kedo vas je hotel ob to volilno pravico spraviti, kedo se je potegoval za vas, in kedo je delal proti vam! To ohranite dobro v spominu!

Novi lovski zakon.

Govor deželnega poslanca dr. Jurija Hrašoveca o priliki razprave o novem lovskem zakonu v štajerskem deželnem zbornem.

(Konec.)

V § 66 se imenujejo živali, katere sme lovski upravičenec, od njega za varstvo lova nastavljene osebe ali z njegovim pismenim dovoljenjem tudi drugi ljudje vloviti ali ustreliti in sebi prilastiti, kakor lisica, kuna, dihur, podlasica, veverica, vidra, kragulj, skobec, velika uharica, kavka, črna vrana, sraka, krokar in druge. Mi predlagamo, da se uvrsti med te živali tudi še kos, kadar se nahaja v vinogradih.

§ 74 določuje, da sme vsakdo divjačino iz svoje zemlje sam ali po drugih osebah odganjati na primeren način bodi si s klopotci, strašili, nočnimi ognji ali na drug način, v vinogradih, tudi s praznimi (strašilnimi) streli v času od 1. kimovca (septembra) do 31. vinotoka (oktobra).

Nam se ta doba od 1. kimovca do 31. vinotoka vendar zdi prekratka, če se pomisli, da v vinogradih posebno zajec skoraj skozi celo leto škodo dela. Ni tedaj prav, da bi se smela divjačina iz vinograda s praznimi streli samo v tem času odganjati.

Predlagali bodemo, da se ta določba časa izpusti in dovoli, da se sme sploh divjačina v vinogradih odganjati s praznimi (strašilnimi) streli, tedaj skozi celo leto.

LISTEK.

Na lovu.

P. D.

(Dalje.)

A nič ni hotelo biti. Naj si je Šmitek še toliko napenjal oči in ušesa, naj je še s tako potrpežljivostjo napenjal in spuščal petelina, veverice ni bilo.

Šmitka se je poprijela slaba volja.

„Ej, šmentani Andrej! On tudi misli, da se mora še bahati z divjačino! Čemu to? Kjer ni nič, ni nič, in pri tem nobena laž ne pomaga! Na izbiro, je rekel! A, radoveden sem, kaj naj izbiram! Ko doslej še nisem imel nobene stvari pred očmi!“

Bum!

Šmitek je poskočil.

„Je že moja! Je že moja!“ kričal je zadaj Janez in skakal sem ter tja s kadečo se puško. „Je že moja!“

„Kaj je, kaj?“ sopihala sta onadva.

„Veverica! Lovec sem!“ zadere se Janez.

„Gospod Šmitek, za Boga, jaz nimam več strela! Ušla nam bo! Gospod Grčar, kje ste?“

„Saj nič ne vidim!“

„Kje jo imate?“ vpil je poštar.

„Gori držite puške, da ne bo nesreče!“

Ali ne vidite? Zdaj je pri miru!“

Poštar je ustrelil.

„Zdaj pade! Zdaj pade!“

Ali veverica je samo prožno skočila na drugo smreko in stekla v vrh.

„Moj Bog, kako streljate!“ javkal je Janez in razburjen basal puško.

„Jaz nič ne vidim!“ zakričal je Šmitek še enkrat.

„Zdaj le!“

Pri teh besedah je Janez z nova pomeril. Glasno je zagrmel strel po gozdu, in vmes se je razlegel divji krik Janezov. Od veje do veje se je torkljalo vitko telo veveričino.

Srečni lovec je priskočil in treščil živalico ob deblo. Potem pa jo je vzdignil za košati rep.

„Samec!“ vpil je, kazoč okrvavljeno telesce Šmitku. „Samec! Ta nam ne bo delal več preglavice!“

„Kako je padla!“

„V sree ste jo zadeli!“

„Pa kako ste jo zapazili?“

„Jaz grem za vama, kar zapazim, da se maje veja. Gledam, gledam in vidim, kako obira veverica žir. Ej, si mislim, ti boš moja!“

„Prav ste mislili! Kako je težka!“

„Stara žival!“

„To je dobro, da sem še imel patrone! Sicer bi bila ušla!“

Polagoma jih je nehala razburjenost. Šmitek se je nehal tresti in poštar je zopet zadobil mirni svoj glas. Janez pa se je moral vsesti, tako ga je prevzel ta prvi uspeh.

„No, da le prazni nismo!“ meni Janez zadovoljno.

„Hvala Bogu, nekaj imamo!“

„Hoj!“

Gospod Čuš kliče! „Hoj!“ odzove se Janez.

V kratkem prilomasti učitelj in zavpije že od daleč.

„Kaj imate?“

„Veverico imamo!“

„Pa streljate, kakor na medveda! Mislim sem, kdo ve, kaj bo!“

„Da je le nekaj!“

„No seveda, boljše nekaj kot nič. Ampak štiri strele na veverico, to je preveč! Kdo jo pa je?“

„Jaz. Koliko ste pa vi prinesli, gospod Čuš?“ meni Janez pikro.

„Ničesar. Nisem streljal!“

„No torej!“

(Dalje.)

Še nekaj moram omeniti glede te določbe (§ 66). Kaj se naj zgodi v slučaju, ako lovski upravičenec takega dovoljenja ne da? Lovski upravičenec s me dati dovoljenje, a prepuščeno je le njegovi prosti volji, ga li boče dati. Kaj pa, ako ga ne da in to v slučajih, ko naredijo dotične živali posestnikom res veliko škodo, kakor vrane, srake itd. v koruzi, posebno kadar se ta nabaja blizu gozda, ali v vinogradih? Po tem paragrafu ne bi imel posestnik nobene druge instance in bi se moral ukloniti tej prepovedi. Mi zahtevamo, da bi se naj še dodal ta-le stavek:

„Ako se lovski upravičenec brez temeljitega vzroka brani, sme politična oblast prve instance (okrajno glavarstvo) to dovoljenje dati.“

Konečno imamo še pri § 69 spreminjevalni predlog. Sedaj se glasi ta paragraf tako:

„Pse, ki oddaljeni od biš in čred lovijo, in mačke, ki se klatijo po poljih ali gozdih, sme lovski upravičenec ali njegovi lovci usmrtiti!“

Na ta način bi se smela mačka že blizu hiše ustreliti, kadar je prav blizu hiše polje ali gozd.

Mi tedaj predlagamo, da se smejo le ubiti one mačke, ki se najmanj 500 korakov od poslopij oddaljene dobijo na polju ali v gozdu.

To so tedaj naše zahteve. Mi prosimo visoko zbornico, da jih naj sprejme. Za lovca so le malenkosti, a važni za posestnika. Koristi kmečkih posestnikov moram v prvi vrsti varovati; mislim, da jim tudi pametni lovci in lovski prijatelji ne morejo nasprotovati. S temi besedami končam.

Rusko-japonska vojska.

Na suhem.

Sedaj že Japonci sami priznavajo, da ruske izgube v bitki pri Mukdenu niso bile tako velike, kakor se je pisalo po njihovih časopisih. Zalog, streliva in živeža skoro nič ni padlo Japoncem v roke, vse so skoro Rusi odpeljali, kar pa ni bilo mogoče odpeljati, so pa uničili. Dne 9. t. m. zvečer ob 9. uri je bilo izdano povelje za umikanje in drugi dan ob 6 uri zjutraj je bilo vse že odpeljano. V tem času je bilo odpelanih iz Mukdena 1900 vagonov. Vlaki, ki so imeli po 50 do 60 vagonov, so se peljali v predsedkih po 8 minut. Bilo je to velikansko delo za železnične uslužbence, kajti vlaki so se morali peljati brez luči in niso smeli dajati znamenja s piskanjem. Medtem se je pa 7 vrst od Mukdena vršila bitka, v kateri so odbijali Rusi Japonce, da niso mogli do železnice.

Kar se je tiste dni pisalo o ruskih izgubah, to že presega vse meje. Gotovi vojni poročevalci menda res mislijo, da sestoji čitajoče občinstvo samo iz tepcev in butcev, ki nimajo niti peščice razsodnosti. Ti ljudje so si upali n. pr. z vso resnostjo zatrjevati, da znašajo ruske izgube v celem 300.000 mož in da so Japonci uplenili 2200 topov. Vsakdo pa ve, če je količkaj pazno zasledoval dogodke, da je vsa ruska armada štela komaj 300.000 mož in da so Rusi v celem imeli jedva okoli 1200 topov. Ako bi bile torej gori navedene izmišljenosti resnične, bi ne bilo v Mandžuriji niti enega Rusa več in Japonci bi bili uplenili polovico več topov, kakor so jih Rusi sploh imeli!

Umikanje ruske armade se vrši še vedno v lepem redu. Japonci ne pritiskajo hudo za njimi, ker Rusi uničijo za seboj železnico, vse ceste in mostove. Kje se bodo Rusi postavili zopet Japoncem nasproti, seveda nihče ne ve. Nekateri pravijo, da bo novi poveljnik Linevič postopal po stari ruski navadi, da bo vse opustošil in uničil za seboj in se umikajoč zvalil Japonce v nerodovitne severne kraje Mandžurije, kjer jih bo napadel. Drugi zopet pravijo, da se bo vstavil pri reki Sungari, kjer ima močne postojanke. Reka Sungari teče okoli 160 klm južno od Harbina proti severozahodu, se obrne na kitajski meji proti severozahodu in teče mimo Harbina. Desni breg, kjer bi stali Rusi, je višji kakor levi.

Da je bilo japonsko zasledovanje jako slabo, kaže dejstvo, da se Rusi hočejo zopet ustaviti 150 klm severno od Mukdena. General Linevič pa se najbrže tukaj ne bo spustil v bitko, ker ta kraj ni posebno sposoben za bojevanje. Te postojanke, Nančenci, Svanmjavci in Sipingaj leže na vznožju gorovja, ki se vleče zahodno proti mongolski meji. Tukaj hoče Linevič samo zadrževati sovražnika, dokler se čete popolnoma ne uredijo in odpočijejo ter zavzamejo nove postojanke pri reki Sungari.

Pariški listi trdijo, da so ruske utrdbe ob reki Sungari doslej najmočnejše ruske utrdbe. Za obrambo teh postojank je treba baje 250.000 mož, ki so menda že zbrani ondi. Tja prihajajo tudi vojaki iz Harbina in ojačenja iz Rusije. V postojankah so že prej stali težki topovi.

Iz bojišča se poroča: dne 27. t. m.: Po močnih zadnjih stražah krita, zaseda armada nove utrjene postojanke. Danes zjutraj je jeznil poveljnik armade mimo čet ter posebno pozdravil ostanke strelskega polka, ki si je z bajonetom napravil pot skozi sklenjeni obroč mnogo številnejših japonskih čet. Le 126 mož tega polka se je vrnilo s svojo zastavo. Položaj čet je dober. — Poveljnik tretje mandžurijske armade, general Kaulbars, je imenovan za poveljnika druge armade. Poveljnikom tretje armade je imenovan general Bacanov. Poveljnik prve armade je general Kuropatkin.

Na morju.

Drugo tihomorsko brodovje pod admiralom Roždestvenskim je že odpljulo dne 16. t. m. od Madagaskarja. Roždestvenski je rekel, da se pelje nasproti tretjemu brodovju, ki je plulo 24. t. m. skozi Sueški kanal in dospe potemtakem proti koncu marca v bližino Madagaskarja. Po združitvi s tem brodovjem se bo pa napotilo celo brodovje proti Japonski, tako se sumi. Japonske bojne ladije se že prikažujejo pri Vzhodnoindijskih otokih. Bržkone hočejo zastaviti pot ruskemu brodovju skozi morske ožine med temi otoki.

Vladivostok.

Iz Vladivostoka došli potniki poročajo, da vlada v celem trdnjanskem okrožju živahna delavnost. Nove in stare utrdbe vedno ojačujejo. Oboroženje je silno močno in število topov od obleganja Port Arturja pomnoženo najmanj dvakrat. Najtežji topovi iz trdnjav evropske Rusije se nahajajo sedaj v Vladivostoku. Tudi posadka se pomnožuje neprenehoma ter sedaj šteje vsaj 40.000 mož. Vsak dan pride preko Herbovska po železnici okrog 1000 mož svežih čet. Zunaj luke križa iz 11 ladij obstoječe japonsko brodovje. Šestdeset milj južno od trdnjave se je baje, kakor poročajo korejski ogleduhi, izkrcala japonska armada, močna tri divizije. O prodiranju teh čet pa dosedaj ni nobenega poročila. Častniki posadke so prepričani, da pred pozno pomladjo ni pričakovati resnega japonskega napada na Vladivostok. Železniško zvezo Vladivostok-Harbin oestro stražijo močni ruski oddelki. Prevoz podmorskih čolnov iz Rusije še ni končan. V trdnjavi je sedaj baje 6 do 8 takih ladij pripravljenih. Izvzemši „Gromoboj“ so sedaj vse ladje ruskega brodovja v Vladivostoku sposobne za plovbo in boj.

Dva govora poslanca Žičkarja.

Obravnava o vodnih stavbah na Štajerskem se je vršila v deželni zboru dne 9. januarja 1905. Razprave so se vdeleževali slovenski poslanci Žičkar, dr. Ploj in dr. Jurtela. Govor poslanca J. Žičkarja:

Visoka zbornica! Tudi pri tej priložnosti si dovoljujem spregovoriti nekoliko besed o potrebnih popravah nekaterih potokov in rek v sevniškem, brežiškem in kozjanskem okraju. Iz prejšnjih razprav je že znano, da se tu gre za potoke Sevnishica, Gabernica, Močnik in Sromlica; potem za Sotlo in Savo. Želeti bi bilo, da nam da zastopnik dežel-

nega odbora zagotovilo, da se začnejo leta 1905. izdelovati potrebni načrti glede poprej omenjenih štirih potokov. Kar zadeva uravnavo Sotle, se utegne, kakor je naznanil gospod cesarski namestnik, vendar doseči sporazumljenje med našo državno polovico in hrvatsko vlado. Radi tega, ker je pri uravnavi mejne reke med Štajersko in Hrvatsko prizadetih toliko činiteljev, da se mora računati z zastopniki cesarske namestnije, deželnega odbora, ministerstva za notranje zadeve, poljedeljskega ministerstva, potem z zastopniki hrvatske vlade; baš za tega voljo se zavlačujejo tako dolgo priprave za uravnavo Sotle.

Pred vsem je pa potrebno, da se radi nevarnosti, katera preti vasi Gregovce, ležeči ob Sotli, vendar nekaj stori v njeno varstvo. Kolikor mi je znano, so obljubili: ministerstvo, deželni odbor in hrvatska vlada, da se priredi skupni komisijski ogled v tej stvari; samo naša namestnja ima še imenovati zastopnika za ta ogled. Celo gotovo je, kakor sem že večkrat omenjal, da bo zginila vas Gregovce raz obličja zemlje, če se v najkrajšem času kaj zdatnega ne ukrene v njeno obrambo.

Posestniki ob Sotli so vsled zadnjih povodnj zopet trpeli velikansko in občutljivo škodo in sicer deloma radi tega, ker je voda pokošeno travo oblatila ali pa odnesla, deloma pa, ker je mnogo poljskih pridelkov, kakor krompir itd. segnilo. Že radi tega je nujna sila, da se vendar enkrat začnejo potrebne priprave za uravnavo.

Slednjič bi še rad podpiral prošnjo, katero je nedavno predložil deželnemu odboru okrajni odbor sevniški. Gre se za varnostne stavbe ob Savi v sevniškem okraju. 90 odstotkov vseh stroškov je obljubila prevzeti država, gre se torej samo še za pokritje deset odstotkov vseh stroškov. Tu bi bilo pa vendar umestno in pravično, da dežela, katera za te varnostne stavbe še ni prav nič plačala, ta ostanek z 10 odstotki vseh stroškov prevzame. Pričakujem torej, da bo deželni odbor našel pot, da pomaga s podporo sevniškemu okraju, da se zadržuje nadaljno trganje savskega obrežja pri Sevnici. V tem smislu prosim, naj se blagohotno reši prošnja okrajnega odbora in dotičnih prizadetih posestnikov. (Deželni odbornik Stallner je na to odgovoril, da se bodo od strani deželnega odbora začele delati preiskave glede znanih štirih potokov v savskem obvodju. Do zdaj ni bilo to mogoče zbog pomanjkanja strovnjakov pri deželnem stavbinskem uradu. Kar zadeva prošnjo sevniškega okrajnega odbora, da se napravijo ob Savi obrambene stavbe, obeta zastopnik deželnega odbora, da bo deželni odbor glede na to, da je tamošnje prebivalstvo izvanredno ubogo, dovolil primerno svoto za izvršitev teh stavb, ker je vlada že itak odločila, da hoče 90 odstotkov vseh stroškov prevzeti na državni račun.)

V seji deželnega zbora 10. jan. 1905 se je obravnavalo o prispevkih za ljudske šole. Do zdaj so dobivale šolske sestre v Algersdorfu pri Gradcu 2000 K in one v Mariboru 400 K letne podpore iz deželne blagajnice. Letos je pa socijalno demokratski poslanec Resel predlagal, naj se ta podpora črta in se naj 2000 K daruje kot podpora za šolske vrtece, 400 K pa graškemu društvu „Schülerhort“. Temu predlogu se je uprl poslanec Žičkar z naslednjimi besedami: „Visoka zbornica! Predlogu, ki ga je stavil gospod predgovornik (Resel), moram odločno ugovarjati. Od te strani se vedno ponavlja trditev, da šole, katere vodi cerkev, delujejo na to, da se ljudstvo poneumni.

No, ta trditev je pač popolnoma napačna. Vsakdo, ki pozna zgodovino, ve, da je cerkev od svoje ustanovitve sem bila prijateljica šole in da je globoko noter v 17. stoletje samele cerkev šole ustanavljala in vodila.

Pristaviti še hočem, da šole, katere vodi deželne sestre, nadzorujejo nadzorniki, ki